

SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník X.

č. 11 (116)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

V lexikónoch z XVIII. storočia, ale aj z neskoršieho obdobia nachádzame o jednotlivých obciach len skromné údaje. Platí to všeobecne pre všetky obce celého vtedajšieho Uhorska. Iba málokedy sa v nich dočítame aj niečo významné, čo by sme nepoznali z iných prameňov. Naopak, často krát sú aj tieto skromné a sporé informácie z časti nepresné, či už v popise geografickej polohy obcí, ale nachádzame v nich aj historicky nepravdivé alebo nepresné správy. Pre čitateľov sme vybrali dva lexikóny z konca 18. storočia. Nebudeme sa venovať celému teritóriu Horných Kysúc, ale vybrali sme obce, geograficky najbližšie Turzovke.

HORNÉ KYSUCE v lexikónoch XVIII. storočia

Prvý lexikón vydal v roku 1786 v Bratislave Ján Matej Korabinský pod názvom **Geographisch - historisches und Produkten Lexikon von Ungarn.** (geograficko-historický lexikón Uhorska). Druhý je o desať rokov mladší a pochádza od Andrása Valyiho, ktorý ho nazval **Magyarországnak leirása.** (Miestopis Uhorska) Vyšiel v Budíne v roku 1796. Oba majú podobnú štruktúru, v oboch nájdeme aj zaujímavosti, ale aj chyby. Oba lexikóny uvádzajú napr. vzdialenosť aj hornokysuckých obcí vzhľadom ku Kysuckému Novému Mestu. To vnáša do týchto skutočností dosť nepresností. Informácie oboch sú strohé, obmedzujú sa viac menej na správu, že ide o slovenské dediny, ležiace v Trenčianskej stolici. Potom nasleduje udanie vzdialenosti vzhľadom na KNM a prípadne sa tam nachádza niečo o chotári,

alebo kostole. V geografickej lokalizácii je presnejší Vályi.

Korabinský uvádza pre Horné Kysuce tieto informácie :

Čadca (Csattscha) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici (vtedy už bola Čadca mestekom), je majetkom kniežata Esterháziho. *Patrí k panstvu Strečno a leží jednu a pol míle od KNM, na hradskej vedúcej na Moravu, do Sliezska a Poľska. Má kostol, ktorý bol zasvätený Všetkým svätým* (to je opäť mylná informácia, pretože kostol v Čadci bol zasvätený od počiatku sv. Bartolomejovi).

Raková (Rakova) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, jeden a štvrt míle na severovýchod od KNM. (lokalizácia je nepresná, správne má byť na severozápade) *Patrí panstvu Strečno.*

Staškov (Staschow) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, leží pri Kysuci, jeden a štvrt míle na severozápad od KNM. *Patrí panstvu Strečno.*

Olešná (Olezna) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, pol míle (to je veľmi nepresné udanie) *severo, severozápadne od KNM na sliezskych hraniciach.*

Podvysoká (Podwizoka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, v sliezskom pohraničí. (nepresne uvedená lokalizácia, chotár Podvysokiej nikdy nesahal k sliezskemu pohraničiu) *Patrí k panstvu Strečno.*

Turzovka (Turczowka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici jeden a pol míle od KNM na severozápade. *Katolícky kostol kedysi vlastnili evanjelici.* (nepresná informácia, pretože kostol, ktorý bol v tej dobe v Turzovke, nikdy nebol majetkom evanjelikov. Keď sa tento kostol staval, bola Turzovka už čisto katolícka. Korabinský mal na mysli zrejme najstarší kostol v Turzovke, ktorý bol predmetom vlastníckych sporov medzi evanjelikmi a katolíckymi. Miesto sa kedysi volalo **Predmier** a meno Turzovka dostalo od svojho zakladateľa. Má katolícky kostol.

Vysoká (Wizoka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, leží pri Kysuci v pohorí Trojačka, (v tom čase ešte neexistoval Makov, takže Vysoká mala naozaj chotár od Kysuce až na moravské hranice) *jeden a tri štvrt míle od KNM, západo, severozápadným smerom. Má katolícky kostol.*

Zákopčie (Zakopcze) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, dve míle severne od KNM s katolíckou kaplnkou. *Patrí panstvu Strečno. Má katolícky kostol.*

Aj v prípade Zákopčie vidno, aké zmlátočné informácie sa niekedy v lexikónoch vyskytujú. V jednej vete autor hovorí o katolíckej kaplnke, v druhej o kostole. V prípade Olešnej uvádza vzdialenosť pol míle v prípade Zákopčie dve míle od KNM. Na druhej strane je zaujímavé uvedenie foriem názvov obcí, ktoré sú celkom výnimočné napr. **Turcovka, Olezna, Stašov.**

V **Miestopise Uhorska** sa o dedinách Horných Kysúc píše :

Čadca (Csacza, Czaczka) - husto obývaná dedina v Trenčianskej stolici, (

opäť nepresný údaj, Čadca bola vtedy už mestekom) *je majetkom panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží na pol druhej míle od KNM na krajinskej ceste, ktorá vedie do Poľska a Sliezska, je tu poštový úrad.*

Raková (Rakova) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží neďaleko Čadce, vedľa Kysuce. *V chotári má pasienky, drevo, ale chudobné polia.*

Staškov (Sztasov, Sztaskov) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží neďaleko Rakovej a Zákopčie, ktorému je aj filiálkou. *Má chudobný chotár, kde sú pasienky a lesy.*

Podvysoká (Podwizoka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží neďaleko Zákopčie, ktorému je filiálkou. *Jej chotár je chudobný.*

Turzovka (Turczowka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží vedľa rieky Kysuce, blízko Podvysokiej, jej chotár sa rozprestiera na vrchoch, má chudobné polia, pastviny a lesy.

(Turzofalva) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, je tu tridsiakový úrad, chotár je priemerný.

Vysoká (Wizoka) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží jednu a tri štvrt míle od KNM, je tu tridsiakový úrad, sú tu lesy, pasienky, chotár je chudobný.

Zákopčie (Zakopcze, Zakopesje) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, obyvatelia sú katolíci, leží šesť míľ od KNM, má hornatý chotár a chudobné polia.

Dlhá (Dluha) - slovenská dedina v Trenčianskej stolici, obyvatelia sú katolíci, leží štvrt míle od Dlhého Poľa, má dosť dobrý chotár.

Predmier (Predmér) - osada v Trenčianskej stolici, majetok panstva grófa Esterháziho, patrí Turzovke.

Zaujímavosťou tohto miestopisu je uvedenie Dlhej ako samostatnej dediny. Podobného omylu sa dopustil už polstoročie predtým aj Matej Bel. Ďalšou interesantnou skutočnosťou je **dvojnásobne spomenutie Turzovky, najskôr vo forme Turczowka, potom Turzofalva.** Avšak informácie nie sú identické, preto sa domnievame, že Vályi pravdepodobne nepokladal Turzovku a Turzofalvu za tú istú obec. Prítom Predmier, ktorého výskyt v takomto diele je tiež určitou raritou, prisúdil správne Turzovke. (v maď. orig. Turzofalvához tartozik) Tiež je potrebné poopraviť informáciu o Staškove, pretože práve v roku vydania lexikónu, bola v Staškove erigovaná farnosť, takže Staškov už nebol filiou Zákopčie. Vályi čerpal ešte zo starších materiálov, preto v tomto prípade sa chyba nestala jeho vinou.

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA

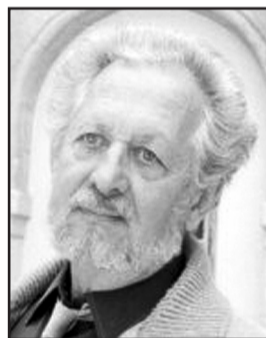
NEPREHLIADNITE

Spolok priateľov Turzovky pripravuje na rok 2010 vydanie štvrtého zväzku monografií o svojom meste pod názvom **TURZOVKA KRÍŽOM KRÁŽOM.** Publikácia vzniká na spoločenskú objednávku, pretože všetky doterajšie zväzky sú už rozobrané. Výnimku tvorí publikácia **PÁNI MAJSTRI - remeslá, obchod a živnosti v Turzovke,** vydaná v roku 2003, ale aj tá už o krátky čas bude patriť minulosti. Jej posledné výtlačky totiž ponúka Spolok v rámci výpredaja za symbolickú cenu 300.- Sk v Medzinárodnom informačnom centre v Turzovke. Ak hľadáte na Vianoce, alebo pre inú príležitosť vhodný darček pre seba, alebo pre svoju rodinu, máte jedinečnú príležitosť získať knihu, ktorá bude ozdobou Vašej rodinnej knižnice. Táto kniha je aj vhodným darom pre Vašich priateľov a vóbec pre všetkých, ktorí sa chcú o Turzovke dozvedieť niečo viac. Potomkovia turzovských remeselníkov, obchodníkov a živnostníkov tu nájdú množstvo údajov a faktografického materiálu o svojich predkoch a zoznámia sa s udalosťami, ktoré formovali minulosť a súčasnosť nášho mesta. Nepremeškajte túto poslednú príležitosť a zadovžte si knihu **PÁNI MAJSTRI** včas, pred jej definitívnym rozobratím.

Pri návšteve Medzinárodného informačného centra v Turzovke Vás určite zaujme ešte jedna publikácia. Vydalo ju občianske združenie **TERRA KISUCENSIS** ako zborník prednášok z vedeckej konferencie **KREŠTANSTVO NA KYSUCIACH V PRIEBEHU STOROČÍ.** Zborník zostavil Mgr. Drahomír Velička z príspevkov, ktoré odzneli na vedeckej konferencii v Turzovke 29. februára 2008, ktorej bol náš Spolok spoluorganizátorom. Grafickú a technickú úpravu urobilo vydavateľstvo **MAGMA Čadca.** Občianske združenie **Terra Kisucensis** ponúka zborník za cenu 80.- Sk.

PRIPOMÍNAME SI

V nedeľu 2. novembra uplynulo **80 rokov** od času, čo sa v Turzovke narodil

IVAN MOJÍČ
básnik, prekladateľ

V rokoch 1939 – 1948 študoval na gymnáziu v Skalici. Po maturite pôsobil až do roku 1959 v literárnej redakcii Československého rozhlasu v Bratislave, potom bol redaktorom časopisu **Mladá tvorba.** Od roku 1961 pracoval v denníku **Práca,** pričom v rokoch 1967 – 1970 bol vedúcim kultúrnej rubriky a zástupcom šéfredaktora, avšak s výnimkou roku 1966, keď pôsobil ako tajomník Zväzu československých spisovateľov v Prahe. V období normalizácie patril k proskribovaným spisovateľom, prišiel o pôvodné povolanie a istý čas bol bez zamestnania. V rokoch 1971 – 1974 pracoval v knižnom veľkoobchode. Potom sa zamestnal vo vydavateľstve **Tatran,** kde vykonával funkciu propagačného referenta (1974 – 1980). Od roku 1980 až do odchodu do dôchodku v roku 1989 bol korektorom v **Západoslovenských tlačiarňach,** neskôr krátky čas pôsobil na čiastočný pracovný úväzok v redakcii literárneho periodika **Romboid.** Zomrel 18. apríla 2007 v Bratislave.

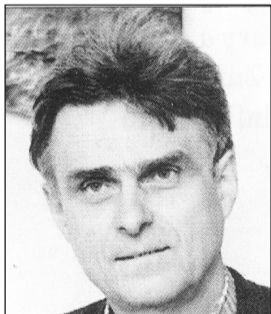
Literárna tvorba: poézia: *Pieseň o Mirkovi Nešporovi* (1952), *Hlboko v srdci* (1955), *Dnešný vzduch* (1958 zošrotované, 2. vydanie 1959), *Blahoželanie ohňu* (1968), *Rekonštrukcia vzduchu* (1968), *Rozbíjanie sarkofágu* (1969), *Zrozumiteľný človek* (1980), *Súboj so slávikom* (1985, výber), *Sklené deti* (1988), *Popoludnie v štvrtom rozmere* (1991), *Obrana jazyv* (1999), *Tekuté oči* (1999), *Divé stromy neplačú* (2000), *Kričať* (2001), *Zlodej prís* (2001), *Hra v kocky* (2002), *Slepec a labuť* (2003), *Žena v tuare konvalinky* (2006), *Menuet s neviditeľným starcom* (2007) **esej:** *Áno a nie futurizmu* (2001), *Lovec sépii.* *Tristan Tzara a dadaizmus* (2002) **preklady:** Autor prekladal z viacerých jazykov, pričom sa venuje rôznym literárnym druhom a žánrom. Jeho prekladová tvorba je rozsiahla, obsahuje takmer tridsať knižných titulov. Uvádzame najvýznamnejšie z nich: *Z. Herbert: Hermes, pes a hviezda* (1966), *J. Harasymowicz: Veža melanchólie* (1967), *J. Updike: Z dreva tesaný vták* (1968), *F. Villon: Kodícil* (1970), *S. Grochowiak: Vyzliekanie k spánku* (1970), *P. B. Shelley: Mám v duši more* (1970), *W. Shakespeare: Kráľ Ján* (1975) a *Večer trojkráľový* (1978), *I. Vojnovič: Smrť matky Jugovićovcov* (1976), *A. Musset: Noci* (1977), *Lope de Vega: Nepekňá krásavica* (1978), *Calderon de la Barca: Život je sen* (1979), skrátaná verzia fínskeho eposu *Kalevala* (1986), *E. Verhaeren: Vysoké plamene* (1987), malá antológia avantgardnej lyriky *Oneskorené vinobranie* (2005)

MIMORIADNA PONUKA

Občianske združenie Spolok priateľov Turzovky ponúka za cenu stanovenú dohodou úplne funkčný a bezporuchový kopírovací stroj v dobrom technickom stave zn. **MINOLTA EP 1052** (r. v. 1998), na výrobu ČB fotokópií do veľkosti formátu A3. Kopírku je možné prehliadnuť a odsúšať si v kancelárii Spolku, v budove Konzervárne Turzovka v pracovné dni od 8.00 do 13.00 po predchádzajúcom telefonickom dohovore na č. t. **0908 657 085.** Uprednostníme záujemcov z radov občianskych združení, školských a výchovných zariadení na území mesta, v ďalšom rade bez obmedzenia.

BLAHOŽELÁME

V novembri oslávi významne narodeniny člen nášho Spolku

GUSTÁV ŠVÁBIČ - MACVEJDA
akademický sochár

Želáme mu k narodeninám všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, tvorivých myšlienok, umeleckých úspechy a rodinnú pohodu.

VÝZVA

Už v minulom čísle sme v súvislosti s prípravou na vydanie 4. zväzku monografií o Turzovke v roku 2010 uverejnili informáciu, že **od 1. januára 2009 začneme so získavaním darcov – predplatiteľov,** ktorých mená budú uverejnené v zozname tých, čo sa zaslúžili o jej vydanie.

V tejto súvislosti opätovne **vyzývame čitateľov, rodákov, súčasných i bývalých občanov mesta,** pokiaľ vo svojom vlastníctve, alebo v rodinnom archíve majú fotografie, písomnosti, predmety a dokumenty, vzťahujúce sa k Turzovke (a neboli publikované v doterajších troch zväzkoch), aby nám umožnili do nich nahliadnuť, resp. vyhotovíť z nich fotokópie a odpisy. Každého, kto si myslí, že by mohol publikáciu doplniť, ozvláštniť, alebo prispieť k jej obsahu, privítame v kancelárii Spolku (v Konzervárni), alebo jeho správu prijímame telefonicky na č. **041 – 4353 293, mobilne 0908 657 085, alebo elektronicky na gajdičiar@tmn.sk.**